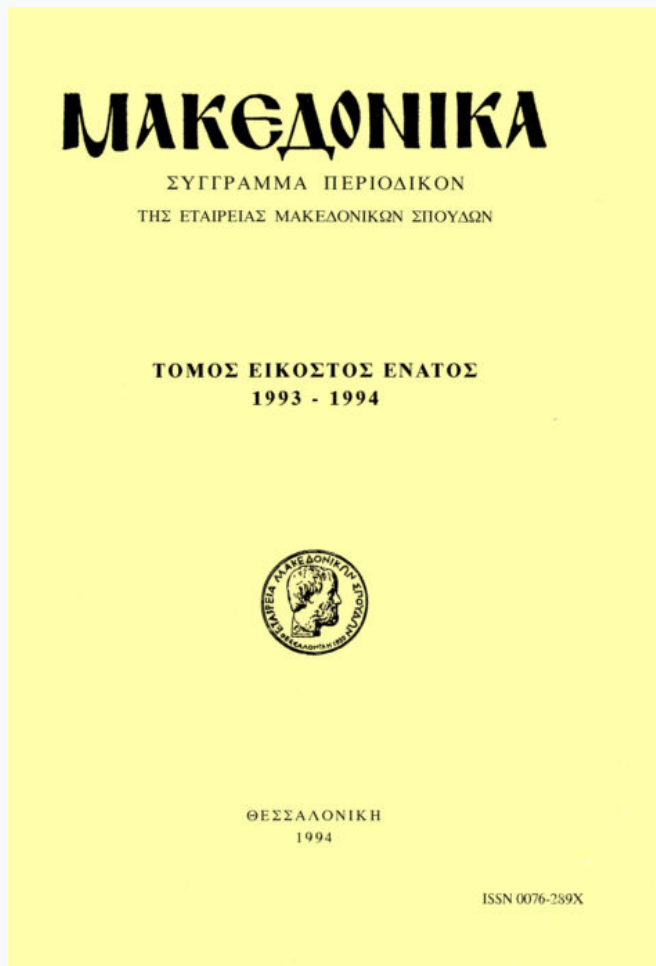

Μακεδονικά

Τόμ. 29, Αρ. 1 (1994)

Βενιζέλου Χ. Χριστοφορίδη, Ισιδώρου Γλαβά
αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, Ομιλίες

Διονύσιος Δ. Βαλαής

doi: [10.12681/makedonika.207](https://doi.org/10.12681/makedonika.207)

Copyright © 2014, Διονύσιος Δ. Βαλαής

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βαλαής Δ. Δ. (1994). Βενιζέλου Χ. Χριστοφορίδη, Ισιδώρου Γλαβά αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, Ομιλίες. *Μακεδονικά*, 29(1), 407-408. <https://doi.org/10.12681/makedonika.207>

12.), δηλαδή 365.000 χρυσά νομίσματα, 365 άλογα και 365 δούλους κάθε χρόνο.

Όλες αυτές οι λεπτομερειακές παρατηρήσεις δεν αναιρούν τη σημασία της μελέτης της κ. Βαρβάρας Κουτάρβα-Δεληβοριά, η οποία στο ολοκληρωμένο έργο της παρέχει πλήθος από πληροφορίες και αντιμετωπίζει με μια νέα αντίληψη τις βυζαντινές πηγές.

B. NEPANTZH-BAPMAZH

Βενιζέλου Χ. Χριστοφορίδη, *Ισιδώρου Γλαβιά αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, Ομιλίες*, τόμος πρώτος, Επιστημονική Επετηρίδα Θεολογικής Σχολής Τμήματος Θεολογίας, Α.Π.Θ., τόμος 1, Παράρτημα αριθ. 6, Θεσσαλονίκη 1992, σελ. 237.

Πρόκειται για μια αξιόλογη επιστημονική μελέτη, με την οποία ο σ. συνεχίζει την προσπάθειά του για την ανάδειξη της προσωπικότητας του αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Ισιδώρου Γλαβιά (1380-1384, 1386-1396). Ήδη είδαν το φως της δημοσιότητας τρεις σχετικές μελέτες του: α) «Η χειρόγραφη παράδοση των συγγραμμάτων του αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Ισιδώρου», *Επιστ. Επετ. Θεολ. Σχ. Παν. Θεσσαλονίκης* 25 (1980) 428-443, β) *Ισιδώρου Γλαβιά, Περιστασιακές ομιλίες*, Ε.Ε.Θ.Σ.Π.Θ., τ. 26 (1981), Παράρτημα αριθ. 32, σ. 78, γ) «Ο αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Ισιδώρος Γλαβιάς και τα κοινωνικά προβλήματα της εποχής του», *Ε.Ε.Θ.Σ.Π.Θ.* 29 (1988) 518-590.

Στην παρούσα μελέτη ο σ. ασχολείται με τις Ομιλίες του Ισιδώρου Γλαβιά, οι οποίες εκτός από το θεολογικό τους ενδιαφέρον παρουσιάζουν και έντονο κοινωνικό προβληματισμό. Διασώθηκαν πενήντα Ομιλίες του, οι οποίες περιλαμβάνονται σε δύο βιβλία, όπως παραδόθηκαν κυρίως από τους κώδικες Parisinus Gr. 1192 (α΄ βιβλίο) και Vaticanus Gr. 651 (β΄ βιβλίο). Τριάντα εφτά απ΄ αυτές ήταν ανέκδοτες, από τις οποίες δεκατρείς (αριθ. κη΄-μ΄) δημοσιεύονται στην παρούσα μελέτη. Έτσι ολοκληρώνεται η έκδοση όλων των Ομιλιών του Ισιδώρου Γλαβιά, που περιέχονται στον κώδικα Vaticanus Gr. 651.

Όπως προκύπτει απ΄ αυτές τις Ομιλίες, ο Ισιδώρος Γλαβιάς υπήρξε ένας αξιόλογος λόγιος ιεράρχης, που διακρινόταν για τη ρητορική του δεινότητα, την οποία χρησιμοποίησε με θερμό ζήλο για την πνευματική κατάρτιση του ποιμνίου του. Το κύριο μέλημά του ήταν η επίλυση των καυτών ηθικών και κοινωνικών προβλημάτων της εποχής του προσοδίδοντας σ΄ αυτά και το απαιτούμενο θεολογικό βάθος. Συνδύασε με εξαιρετική επιτυχία την ιστορικοφιλολογική με την αλληγορική μέθοδο ερμηνείας των ευαγγελικών κειμένων και αναδείχθηκε βαθύς γνώστης όχι μόνο της Αγίας Γραφής, αλλά και της ερμηνευτικής παράδοσης των Πατέρων της Εκκλησίας.

Οι δεκατρείς ευαγγελικές περικοπές των Κυριακών, που αναλύονται στις Ομιλίες του, καλύπτουν μια μεγάλη περίοδο του εκκλησιαστικού έτους —από την ΣΤ΄ Κυριακή του Λουκά (ευαγγέλιο δαμονισμένου Γαδαρηνών) μέχρι την Κυριακή του Ζαχαρίου— και αναφέρονται: στις θεραπείες του δαμονισμένου των Γαδαρηνών, της συγκύπτουσας γυναίκας, των δέκα λεπρών και του τυφλού στην Ιερική, στην ανάσταση της θγατέρας του Ιαείρου, στις παραβολές του καλού Σαμαρείτη, του άφρονος πλουσίου και του μεγάλου Δείπνου, στη γέννηση του Σωτήρος Χριστού, στη βάπτιση του Ιησού στον Ιορδάνη, στην έναρξη του σωτήριου έργου του Κυρίου ημών

Ιησού Χριστού στη Γαλιλαία, στο ερώτημα του πλούσιου νέου για την αιώνια ζωή και στη σωτηρία του Ζαχαρία.

Εκτός από το βαθύ θεολογικό περιεχόμενο οι Ομιλίες του Ισιδώρου Γλαβά παρέχουν και ενδιαφέρουσες ιστορικές πληροφορίες για τα ζωτικά προβλήματα, που αντιμετώπιζε η πόλη της Θεσσαλονίκης στα τέλη του 14ου αιώνα, όπως είναι:

α) η δεινή θέση των κατοίκων της Θεσσαλονίκης κατά την περίοδο πολιορκίας της πόλης από τους Τούρκους (1384-1387), κατά την περίοδο του προνομιακού καθεστώτος υποτέλειάς της (1387-1391) και κατά τη βίαιη κατάληψή της από τον Βαγιαζίτ Α' (1391),

β) οι ταραχές που ξέσπασαν στην πόλη εξαιτίας των απαλλοτριώσεων των εκκλησιαστικών και μοναστηριακών κτημάτων, που διενήργησε ο διοικητής Θεσσαλονίκης Μανουήλ Β' Παλαιολόγος με σκοπό την παραχώρησή τους ως πρόνοιες στους στρατιωτικούς,

γ) η σύγκρουση του Ισιδώρου Γλαβά με τον οικουμενικό πατριάρχη Νείλο εξαιτίας της παρέμβασης του τελευταίου σε ζητήματα διαχείρισης των σταυροπηγιακών μονών της εκκλησιαστικής του περιφέρειας, με αποτέλεσμα την παραίτησή του και την καθάρσσή του κατά το Σεπτέμβριο του 1384.

Με βάση έμμεσες εσωτερικές ενδείξεις ο σ. χρονολογεί τις Ομιλίες του Ισιδώρου Γλαβά ως εξής: την κη' και τη λ' στον Οκτώβριο και στο Νοέμβριο του 1383 αντίστοιχα, τη λζ' και τη λη' στον Ιανουάριο του 1384 και τις υπόλοιπες τις τοποθετεί στην περίοδο της ενεργού αρχιερατείας του στη Θεσσαλονίκη (1380-1384, 1389-1396).

Στην εισαγωγή της μελέτης παρέχονται ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τα έργα του Ισιδώρου Γλαβά με πλήρη αναφορά στους χειρόγραφους κώδικες, όπου μπορεί ο ερευνητής να τα αναζητήσει. Τα κείμενα των δεκατριών Ομιλιών δημοσιεύθηκαν με βάση τον κώδικα Vaticanus Gr. 651, αλλά στο κριτικό υπόμνημα δηλώθηκαν οι υπάρχουσες διαφορές με τα σχετικά κείμενα των άλλων κωδίκων. Ιδιαίτερα σημαντικά είναι τα αργογραφικά και ιστορικά σχόλια του σ., που διευκολύνουν τον αναγνώστη στην ορθή κατανόηση του κειμένου και στην αναζήτηση παράλληλων απόψεων από τη γραπτή παράδοση των Πατέρων της Εκκλησίας. Το ευρετήριο, που υπάρχει στο τέλος της μελέτης, βοηθά αποτελεσματικά τον αναγνώστη στην αναζήτηση ονομάτων, όρων και εννοιών του κειμένου και είναι ιδιαίτερα χρήσιμο σ' αυτούς που ενασχολούνται με το κήρυγμα.

Η μελέτη αυτή αποτελεί καρπό πολύχρονης και επίπονης έρευνας του σ. σε βιβλιοθήκες της Ευρώπης για την ανεύρεση των έργων του Ισιδώρου Γλαβά, τη συγκριτική τους μελέτη και την υποδειγματική τους έκδοση. Αποτελεί για την ιστορική έρευνα ένα ανεκτίμητο πηγαίο έργο, με γλωσσικό κάλλος και πλούσιο ερμηνευτικό θεολογικό περιεχόμενο. Οι πληροφορίες που παρέχονται για την εκκλησιαστική, πνευματική, κοινωνική, οικονομική και στρατιωτική ζωή της Θεσσαλονίκης είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες και φωτίζουν την ιστορική περίοδο 1380-1396. Ευελπιστούμε ότι ο σ. θα συνεχίσει την αξιόπαινη προσπάθειά του και σύντομα η ιστορική έρευνα θα έχει στη διάθεσή της τα Άπαντα του διακεκριμένου λόγιου ιεράρχη της Θεσσαλονίκης Ισιδώρου Γλαβά.